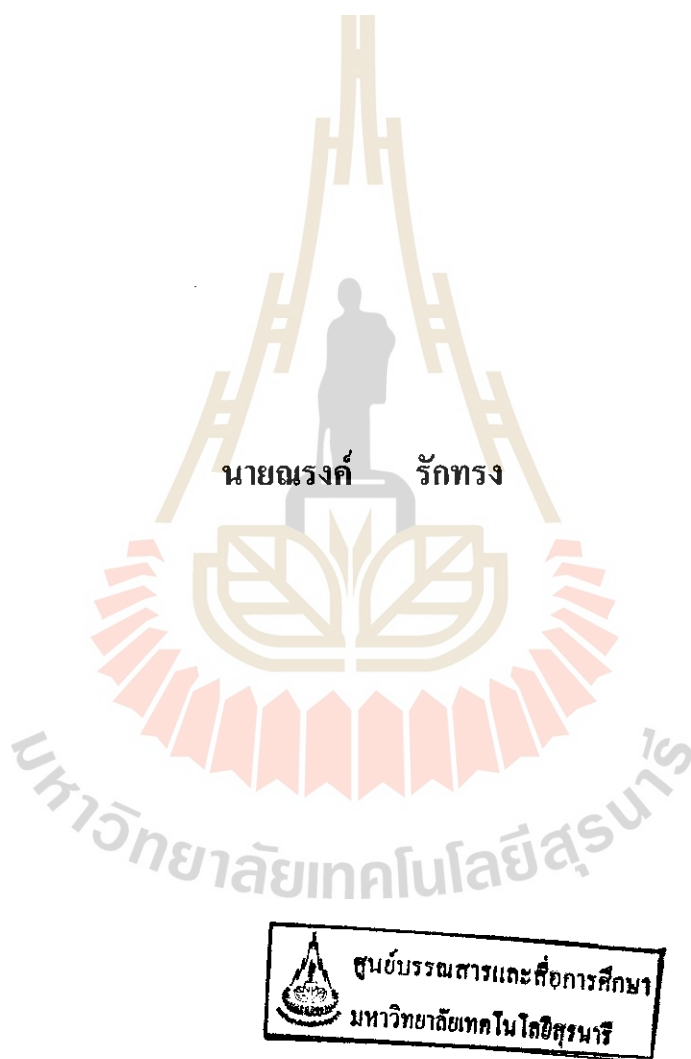

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านศิลาทอง หมู่ที่ 10 ตำบลพันดุง
อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

นายณรงค์ รักทรง : การประเมินโครงการหมู่บ้านและชุมชนเมือง
กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านสีลาทอง หมู่ที่ 10 ตำบลพันดุง
อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร. อาทิตย์ ศรีแก้ว

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านสีลาทอง หมู่ที่ 10 ตำบลพันดุง อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมาย 4 ข้อ ของการดำเนินงานบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ปัจจัยบวกและปัจจัย ที่มีผลต่อการบรรลุเป้าหมาย กระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ และตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านสีลาทอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ระยะเวลาระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2545 โดยวิธีการศึกษาเอกสารข้อมูลที่มีการรวบรวมไว้ จากการจัดเวทีชาวบ้าน การสังเกต และการสัมภาษณ์ชาวบ้านสีลาทอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ผลการประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านสีลาทอง บรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยกองทุนหมู่บ้านสีลาทอง เกิดจากความร่วมมือของชาวบ้านในหมู่บ้าน และการมีส่วนร่วมในการบริหารกองทุน หมู่บ้านกับคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกในหมู่บ้านเป็นอย่างดี การมีระบบการบริหารกองทุนหมู่บ้านสีลาทอง มีการจัดโครงสร้างของระบบองค์กรอย่างชัดเจน และยังมีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุน และการแบ่งหน้าที่การทำงานของคณะกรรมการอย่างลงตัว มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองทางกองทุนหมู่บ้านสีลาทอง ได้เปิดโอกาสให้สมาชิกในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่สมบูรณ์มากพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือ และความช่วยเหลือจากชุมชนภายนอกอยู่บ้าง การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมสมาชิกในหมู่บ้านสีลาทอง

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ลายมือชื่อนักศึกษา.....*Ornat Out.*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*ดร. อาทิตย์*
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....*—*

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้ เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาบริหารจัดการและประเมินโครงการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

(อาจารย์ ดร.อาทิตย์ ศรีแก้ว)

กรรมการสอบ

.....

(อาจารย์พีระพงษ์ อุฑารสกุล)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

.....

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ กันยายน พ.ศ. 2545

11 พ.ย. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากความร่วมมือและความกรุณาจากผู้มีพระคุณหลายท่านซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัยทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

- อาจารย์ ดร.อาทิตย์ ศรีแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษา
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
- รองศาสตราจารย์ ดร. องค์การ อินทร์มพรรย์
- อาจารย์ ดร. พัฒนา กิตติอาษา ผู้สอนชุดวิชาการวิจัยชุมชน
- อาจารย์สุริยา สมุทคุปต์ ผู้สอนชุดวิชาการวิจัยชุมชน
- รองศาสตราจารย์ ดร. คณิต ไช้มุก ผู้สอนชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านศิลาทอง และ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านศิลาทอง ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณคุณปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ พี่ น้อง ในหมู่บ้านศิลาทองที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษา เป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิตประจำวัน

นายณรงค์ รัตทรง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากความร่วมมือและความกรุณาจากผู้มีพระคุณหลายท่านซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัยทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

- อาจารย์ ดร.อาทิตย์ ศรีแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษา
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
- รองศาสตราจารย์ ดร. องค์การ อินทร์มพรรย์
- อาจารย์ ดร. พัฒนา กิตติอาษา ผู้สอนชุดวิชาการวิจัยชุมชน
- อาจารย์สุริยา สมุทคุปต์ ผู้สอนชุดวิชาการวิจัยชุมชน
- รองศาสตราจารย์ ดร. คณิต ไช้มุก ผู้สอนชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านสีลาทอง และ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสีลาทอง ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณคุณปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ พี่ น้อง ในหมู่บ้านสีลาทองที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษา เป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิตประจำวัน

นายณรงค์ รักทรง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
1.3 กรอบความคิดทฤษฎี	2
1.4 วิธีการดำเนินการ	4
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	6
2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	8
2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	10
2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	10
2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	11
2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	13

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
2.7 หลักการประเมินโครงการแบบชีพฟ์โมเดล	14
2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	16
2.9 เอกสารหลักวิชาอื่นๆ	17
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	18
3.1 รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ	18
3.2 ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล	20
3.3 ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา	21
3.4 ตัวชี้วัดประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา	22
3.5 ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์	26
3.6 การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปร	26
บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการ	33
4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน	34
4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	40
4.3 ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	47
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	50
5.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	50
5.2 วิธีการดำเนินการ	50
5.3 ผลการดำเนินการ	51
5.4 ตอนที่ 1 สรุป อภิปรายผล	51
5.5 ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ	54
บรรณานุกรม	55
ภาคผนวก	56

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
2.7 หลักการประเมินโครงการแบบชีพฟ์โมเดล	14
2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	16
2.9 เอกสารหลักวิชาอื่นๆ	17
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	18
3.1 รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ	18
3.2 ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล	20
3.3 ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา	21
3.4 ตัวชี้วัดประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา	22
3.5 ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์	26
3.6 การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปร	26
บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการ	33
4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน	34
4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	40
4.3 ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	47
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	50
5.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	50
5.2 วิธีการดำเนินการ	50
5.3 ผลการดำเนินการ	51
5.4 ตอนที่ 1 สรุป อภิปรายผล	51
5.5 ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ	54
บรรณานุกรม	55
ภาคผนวก	56

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาสร้างอาชีพสร้างรายได้ ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และเป็นแรงจูงใจ รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน จึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนขึ้นโดยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อช่วยให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างศักยภาพในการสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคตอีกด้วย

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านแล้วเสร็จและได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งกองทุนได้ จะได้รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือแม้ชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อก่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

เพื่อจะได้ทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านสัปดาห์ หมู่ 10 บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด จึงสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้านขึ้น โดยผู้วิจัย ที่เข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้น ๆ และเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปของ “สารนิพนธ์” (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จ ตลอดจนจุดอ่อนที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขของแต่ละท้องถิ่น และเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าบรรลุตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

2.1.1 ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือ สวัสดิภาพของสมาชิก

2.1.2 ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2.1.3 ท้องถิ่นชุมชน มีกระบวนการในการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน กับทั้งสังคมก็มีภูมิคุ้มกัน

2.1.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ช่วยส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย ดังกล่าวมีอะไรบ้าง

2.3 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์ เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับประเทศ

2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กำหนด

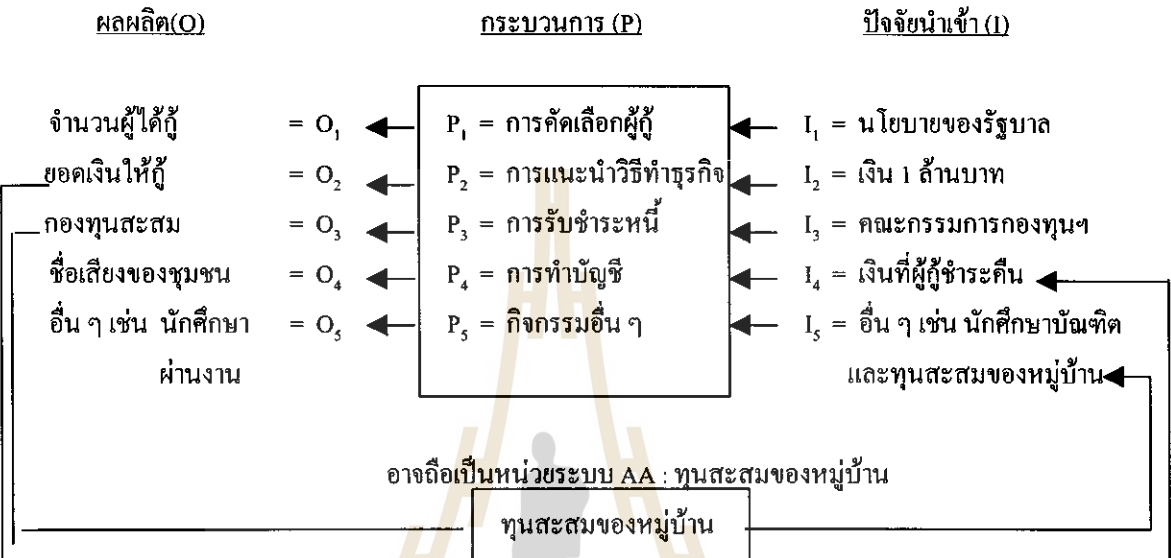
3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ชีพพี โมเดล” ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยที่อักษรแต่ละตัวจะมีความหมาย ดังนี้

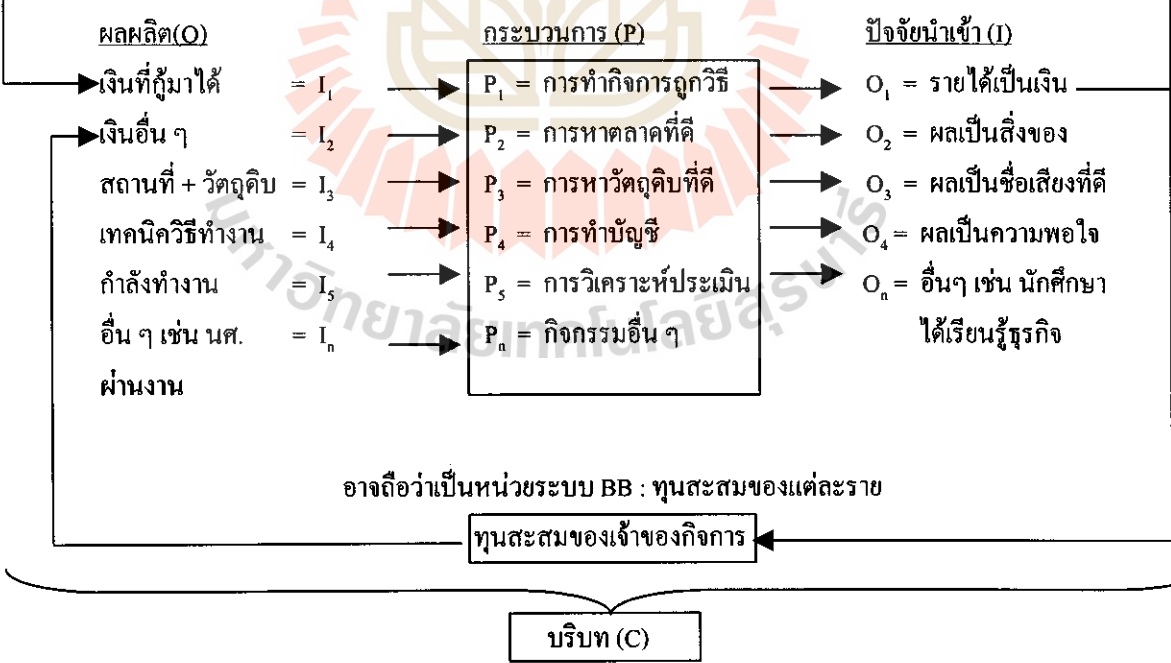
C	ย่อมาจาก	Context คือ บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

แผนภาพข้างล่างนี้แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ซัพพลายโมเดล” ซึ่งมีส่วนประกอบ ดังนี้

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย ($B_1 \dots B_n$)

แผนภูมิที่ 1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ที่มา : (เจลิชว บุรีภักดี และคณะ 2545 : 21)

จากแผนภูมิที่ 1 นี้ แสดงภาพโดยรวมของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้ จึงประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ มีกระบวนการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิต ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการ และมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) ในที่นี้หมายถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศ และประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับกองทุน ดังกล่าว

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เข้าใจ

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านคิลาทองที่ผู้ทำสารนิพนธ์

ปฏิบัติงานอยู่

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพชีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. และบางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวล สังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง กองทุน 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ บริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 1.2.1 กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการเป็นไปตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและวิธีการที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดไว้
- 1.2.2 คุณสมบัติกรรมการตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน
- 1.2.3 ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน
- 1.2.4 มีระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานกองทุน
- 1.2.5 การมีส่วนร่วมในการจัดการกองทุน
- 1.2.6 สมาชิกมีการปฏิบัติตามระเบียบอย่างครบถ้วน
- 1.2.7 มีการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุน เพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารการจัดเงินทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจ พอเพียงในหมู่บ้านละชุมชนเมือง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ(ฉบับที่ 2)
- 3) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 4) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

ผู้เขียนใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการจัดทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ และในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านที่ผู้เขียนรับผิดชอบอยู่

(รายละเอียดเพิ่มอยู่ในภาคผนวก)

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า “กทบ.”
2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งได้อีก
3. นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ
 - ตาย
 - ลาออก
 - เป็นบุคคลล้มละลาย
 - คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
 - เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
 - ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
4. การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด
5. คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้
 1. กำหนดนโยบาย
 2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 4. กำหนดแผนงาน และอกระเบียบ
 5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา
 6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
 7. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน
 8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
 9. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือ ลูกจ้างของส่วนราชการ หรือปฏิบัติงานตามปกติ
 10. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค รวมทั้งฐานะทางการเงินของกองทุน ให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

11. การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม
12. ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เบี้ยประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

13. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
14. สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้
 1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
 2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
 3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
 4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
 5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
 6. จัดให้มีหรือสนับสนุนให้การประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
 7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
 8. ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
 9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุนและรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการ ในส่วนการบริหารกองทุน
 10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
 11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. กระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

1.1 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม จะต้องมีการ์วเรือนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

1.2 การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

1.3 วันที่เลือกคณะกรรมการกองทุน

2. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนรวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดความเป็นจริงของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ให้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น จำนวนประชากรในหมู่บ้าน, จำนวนครัวเรือน, อาชีพของประชากร, ผลผลิตของประชากร และรายได้เฉลี่ยของประชาชน

2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น

- จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- วันที่มีการเลือกคณะกรรมการ
- เงินทุนหมู่บ้าน
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

3. การเตรียมความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- ระเบียบข้อบังคับ มีข้อกำหนดในเรื่องต่อไปนี้แล้วหรือไม่
- วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ กำหนดขึ้นโดยใคร

4. ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- จำนวนกลุ่ม และองค์กรชุมชนภายในหมู่บ้าน
- ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีสมาชิกแล้ว
- จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในรูปของการถือหุ้น การออม ค่าธรรมเนียม เงินบริจาค และเงินให้เปล่า
- การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน หรือ ธกส.
- หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ความร่วมมือ หรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้านและชุมชนหรือเครือข่ายอื่นนอกหมู่บ้าน และชุมชนเมืองหรือไม่

5. แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านคิลาทอง หมู่ 10

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคิลาทอง หมู่ 10 มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง

ที่ตั้งของกองทุนหมู่บ้านคิลาทอง หมู่ 10 เลขที่ 227 หมู่ 10 ต.พันดุง อ.ขามทะเลสอ จ.นครราชสีมา 30000

2. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

- 2.1 เพื่อกอบกู้บ้านเมืองในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ
- 2.2 เพื่อช่วยเหลือชุมชนให้มีรายได้เลี้ยงครอบครัว
- 2.3 เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
- 2.4 เพื่อนำวัสดุจากท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์
- 2.5 เพื่อนำดอกผลมาจัดทำเป็นกองทุนและสวัสดิการ

3. แหล่งที่มาของกองทุน

- 3.1 เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- 3.2 เงินกู้ยืม
- 3.3 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- 3.4 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 3.5 เงินฝากสัจจะเงินรับฝาก
- 3.6 เงินค่าหุ้น
- 3.7 เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- 3.8 เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันอื่นใด

4. คุณสมบัติของสมาชิก

- 4.1 เป็นสมาชิกบ้านศิลาทอง โดยมีภูมิลำเนาอยู่หมู่ที่ 10 ไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนมีการจัดตั้งกองทุน
- 4.2 เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามข้อบังคับของหมู่บ้าน
- 4.3 ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือ สติฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- 4.4 เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- 4.5 มีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 5.1 ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- 5.2 ผู้ที่คุณสมบัติตามข้อ 4 สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้ปีละ 1 ครั้ง โดยสมัครเป็นสมาชิกได้เป็นรายบุคคล
- 5.3 คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

- 5.4 การรับสมาชิกเข้ากลุ่มจะต้องได้รับความเห็นชอบ จากที่ประชุมของกลุ่มก่อน

6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก ตามเหตุต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 6.1 ตาย
- 6.2 ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- 6.3 วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- 6.4 ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม

6.5 จงใจฝ่าฝืนในระเบียบหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์ความช่วยเหลือหรือความร่วมมือกับกองทุนหรือไม่ได้ในให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด

6.6 นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าที่กำหนดไว้ ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท

2. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืม ตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไข และรายละเอียดการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

3. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

4. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอน ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีต ประเพณี และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่า ดังกล่าวอย่างเปิดเผย

5. การกำหนดระยะเวลาคืนชำระเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญาการชำระคืนเงินกู้หรือเงินทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนไปมอบให้กับคณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

6. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนไว้ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

7. ในกรณีที่ผู้กู้ยืมได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้ยืมเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที ซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพ ตามวรรคสอง ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนเป็นระยะเวลา 2 ปี

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

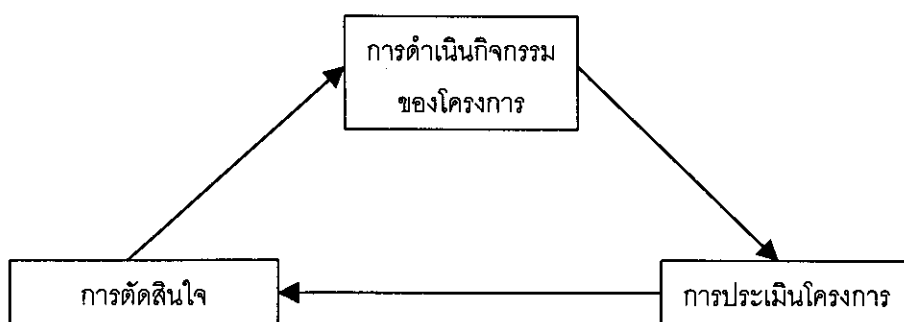
กรณีกองทุนหมู่บ้านสีลาทอง ต.พันดุง อ.ขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

1. การกู้เงินเงินจะแบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ ตามที่คณะกรรมการอนุมัติโครงการ
2. จะต้องนำเงินไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ถ้าหากไม่นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ คณะกรรมการจะยึดเงินคืนได้
3. การกู้เงินเพื่อประกอบอาชีพตามโครงการ แต่ละโครงการวงเงินไม่เกินสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดรายหนึ่งหนึ่งเกินสองหมื่นบาท คณะกรรมการจะเรียกประชุม เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกสำหรับการตัดสินใจโดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซิพ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่อง ของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อ เปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการ ขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจ ที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และ ขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป (ชุดวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา หน้าที่ 89-91)

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วหรือที่ชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภาระกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่ง และส่งเสริมบัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้ อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่ สมควรให้สถาบันการศึกษาทั้งในส่วนของการทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย จัดทำหลักสูตร โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน บัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ และ ผู้จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต” ซึ่งเป็นการ ประเมินบัณฑิตดังกล่าว

การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องสร้างความรู้ การบริหารจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนของ ประชาชนมากกว่ายึดกฎระเบียบตายตัว จึงต้องแก้ไขระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง การติดตามช่วยแก้ไขปัญหาแก่ชาวบ้าน การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่คณะกรรมการกองทุน การพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารแบบโปร่งใส เพื่อให้คณะกรรมการกองทุน ทุกระดับมีแนวทาง พัฒนากลไกให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และการร่วมมือกับภาครัฐ ประชาคมทุกระดับร่วมเป็นกลไก ตรวจสอบให้กองทุนผ่านบาทการบริหารได้มีประสิทธิภาพเพื่อประชาชนจริงๆ

ในส่วนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน ทำอย่างไรจะมีการช่วยเสริมสร้าง ศักยภาพความเข้มแข็งในการเป็นผู้นำให้มากขึ้น โดยการร่วมกันวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และข้อจำกัดต่างๆ จากนั้นก็จัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแต่ละกลุ่มคน เช่น เรื่องการ วิเคราะห์ กิจกรรมที่แก้ปัญหาก็จริง การทำธุรกิจชุมชนเน้นเรื่องตลาด การเขียนโครงการและ การวางแผนแบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการแบบโปร่งใสตรวจสอบได้ การแก้ไขปัญหาคือความ จัดแย้งแบบสันติวิธี การประชุมชาวบ้านแบบสร้างสรรค์เป็นต้น

9. เอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับประจำวันพฤหัสบดีที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2545 ได้ กล่าวถึงกองทุนหมู่บ้านในเรื่องของการทำบัญชี ซึ่งสรุปได้ใจความ ดังนี้

การจัดทำบัญชีเกรงว่าผู้ทำบัญชีมีความรู้ไม่พอ ถึงแม้จะผ่านการอบรมแล้วก็ยังไม่แน่ใจว่า จะทำได้เพราะรูปแบบเข้าใจยากและมีความแตกต่างกับบัญชีที่ทำอยู่มากมีช่องการลงบัญชีมากกว่า 10 ช่อง สำหรับข้อเสนอแนะกรรมการกองทุนเป็นห่วงเรื่องการจัดทำบัญชี อาจเกิดการผิดพลาดได้เพราะรูปแบบและวิธีการลงบัญชีค่อนข้างมาก มีหลายช่อง ไม่เหมือนกับบัญชีเงินกองทุน ที่มีอยู่แล้วอยากจะให้มีการปรับรูปแบบวิธีการให้ง่ายต่อชาวบ้านที่ไม่ได้เรียนหนังสือมาก เพราะ ส่วนใหญ่จะจบการศึกษาแค่ ป.4 พร้อมกันนี้น่าจะเป็นของชาวบ้านที่คิดเองเหมือนกับบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์ที่ทำอยู่ และไม่น่าจะต้องใช้ระบบบัญชีของกรมบัญชีกลางที่สำคัญการกำหนดแนว ทางของกองทุนขัดแย้งกับการปฏิบัติจริง โดยการบอกให้ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง แต่มีหลายอย่างที่ กำหนดให้ชาวบ้านทำ ดังนั้น อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนโดยจัดให้มีการ ประชุมหมู่บ้านที่ดำเนินการแล้วมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบความจริง 4 ประการ ดังที่ระบุไว้แล้วในวัตถุประสงค์ในบทที่ 1 เพราะฉะนั้นในบทที่ 3 นี้จึงมี 9 ด้าน ดังนี้

1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ
2. ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล
3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา
4. ตัวชี้วัดประเมินโครงการ โดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา
5. ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์
6. การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปร
 - 6.1 เพื่อทราบว่าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
 - 6.2 เพื่อทราบว่ามีปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง
 - 6.3 เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้
 - 6.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ

1.1 รูปแบบการประเมิน

- 1.1.1 หลักการพื้นฐานของการประเมินเป็นการประเมินตามรายงานสภาพจริงหรือที่เรียกกันว่า “Authentic Evaluation”
- 1.1.2 การตัดสินคุณค่า ความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมิน แต่อาจทำในเชิงชี้แนะสำหรับตัวบ่งชี้บางตัวเท่านั้น
- 1.1.3 การกำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดสินค่าของตัวบ่งชี้จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้า แต่จะทำการเก็บข้อมูลก่อนสำหรับตัวบ่งชี้ทุกตัว แล้วจึงค่อยพิจารณาว่าควรกำหนดเกณฑ์ตัดสินค่าสำหรับตัวบ่งชี้ใดบ้าง แล้วจึงค่อยพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์นั้น

1.1.4 รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับซีพพ์ โมเดล (CIPP Model : Context – Input – Process – Product) แบบจำลองซีพพ์โมเดล ระบุว่า จะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ (ตรงตามแผนภูมิเชิงระบบที่ได้แสดงไว้ใน บทที่ 1 ของสารนิพนธ์นี้)

1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่า “บริบท” หมายถึง สภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่รอบๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น

2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้และหน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1.2.1 แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)

1.2.2 แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

1.2.3 แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่ที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

1.2.4 แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)

1.2.5 แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

1.2.6 แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

1.2.7 แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนของประชาชน)

- 1.2.8 แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 1.2.9 แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 1.2.10 แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 1.2.11 แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกกรณี)
- 1.2.12 แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแบบแม่บทชุมชน)
- 1.2.13 แบบฟอร์มประมวลข้อมูลเพื่อเขียนบทที่ 4 ของสารนิพนธ์
- 1.2.14 แบบฟอร์มเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในลักษณะอื่น ๆ (ถ้ามี โปรดระบุชื่อแบบเก็บข้อมูลด้วย)

2. ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล

2.1 ตัวชี้วัด

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบ หรือตามกรอบการประเมินแบบซิปปโมเดล (CIPP Model) ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 1

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ (หน่วยระบบ A) ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

2.1.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้รู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

2.2 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

แนวทางดำเนินงานด้านข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ไม่ได้เน้นความเคร่งครัดในวิธีวิจัยที่จะมุ่งควบคุมการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล แต่มุ่งให้ได้เนื้อหาสาระและข้อหลักวิชาที่รวบรวมมาได้ ดังนั้น จึงไม่ได้แสดงวิธีการโดยละเอียดในการเก็บข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับแต่ละตัวชี้วัดขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดนั้น ๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการและการแนะนำส่งเสริมผู้รู้ และตัวชี้วัดของหน่วยระบบ การดำเนินกิจการของผู้ดูแลราย

วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ ประกอบด้วยวิธีการหลายวิธีด้วยกัน ได้แก่

- 1) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. ต่าง ๆ
- 2) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
- 3) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
- 4) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

วิธีสังเคราะห์ข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยวิธีต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน ถ้าพบว่า มีข้อแตกต่างก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มาหรือแหล่งอื่นที่มีความเชื่อถือได้ จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงและจัดเกลาจนได้ประเด็นที่ชัดเจน ดังปรากฏในบทที่ 4

3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

3.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวบ่งชี้อื่นๆ ในแบบรายงาน บร.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศหรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอกประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ความยากจนของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

6. บรรยายภาพของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทบางคนเรียกว่า ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท
7. คำนิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

3.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน/ชุมชนนี้ สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน / ชุมชน และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร. 1 ตัวชี้วัด บริบทระดับท้องถิ่นหรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบด้วย ตัวแปรตาม บร.1 ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน
2. สภาพปัจจุบัน
3. ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน
4. ด้านวัฒนธรรม
5. ข้อมูลด้านอื่นๆ เช่น
 - 5.1 ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพเช่นการมีหนี้สินของชาวบ้าน การทำกินของตนเอง การเช่าทำกิน การมีทัศนคติอยากได้สิ่งนั้น สิ่งนั้นจนต้องขายทรัพย์สินเดิมหรือกู้หรือยืมสิน การตลาดสำหรับผลผลิต และระดับฐานะทางการเงินหรือสินทรัพย์
 - 5.2 วัฒนธรรมประเพณีหรือแบบแผนการดำเนินชีวิตที่เด่นๆของท้องถิ่น/ชุมชน
 - 5.3 ลักษณะบางประการที่เป็นศักยภาพในด้านดี ซึ่งจะเอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชนเช่น ความสามัคคี ความขยัน การมีแหล่งท่องเที่ยว การมีแหล่งอาหาร เป็นต้น
 - 5.4 ลักษณะบางประการที่สะท้อนถึงความไม่เข้มแข็งของชุมชน/ท้องถิ่น เช่น การละทิ้งถิ่น การแตกแยกของครอบครัว ความไม่สามัคคี โรคภัยประจำท้องถิ่น เป็นต้น

4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ (เฉลี่ยว บุริภักดี และคณะ 2545 : 45-49) ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการกองทุนหมู่บ้านของผู้กู้แต่ละราย

ในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A นี้ก็คือ ตัวชี้วัดที่กล่าวแล้วในตอนที 3

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้

- 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
- 2.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคือ
- 2.5 ผู้สมัครขอกู้

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วย ตัวแปร ดังต่อไปนี้

- 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
- 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 3.3 การรับชำระหนี้
- 3.4 การทำบัญชี
- 3.5 การช่วยเหลือตลาด

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปรต่อไปนี้

- 4.1.1 จำนวนผู้กู้
- 4.1.2 ยอดเงินกู้

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- 4.2.1 จำนวนผู้ที่กู้ได้
- 4.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- 4.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้
- 4.2.4 การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

4.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

4.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้

4.3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด

4.3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินการของผู้ดูแลราย ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A

1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A

1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.3.1 ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว

1.3.2 ทรัพย์สินของผู้ดูแลและเครือข่าย

1.3.3 หนี้สินธนาคารของผู้ดูแล

1.3.4 หนี้สินนายทุนนอกระบบของผู้ดูแล

1.3.5 อาชีพหลักของผู้ดูแล

1.3.6 รายได้ของครอบครัว

1.3.7 ประสบการณ์ในการดำเนินการ

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

2.1 เงินที่กู้มาได้

2.2 เงินอื่น ๆ

2.3 สถานที่และวัตถุดิบ

2.4 เทคนิควิธีทำงาน

2.5 กำลังทำงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 3.1 การทำกิจการถูกวิธี
- 3.2 การหาตลาดที่ดี
- 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
- 3.4 การทำบัญชี
- 3.5 การวิเคราะห์ประเมิน

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - 4.1.1 รายได้เป็นเงิน
 - 4.1.2 ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสังของ
- 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - 4.2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
 - 4.2.2 ผู้กู้ได้ทำการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - 4.3.1 ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
 - 4.3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
 - 4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

5. ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์

ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ ได้แก่

1. รายงานเก็บได้ไม่ครบทุก บร.
2. ผู้รู้ไม่ให้ความร่วมมือ
3. ระยะเวลามีน้อย
4. หลักฐานการเงินไม่มี

6. การแจกแจงตัวแปรและลักษณะของค่าบนตัวแปร

รายการของตัวแปรที่จะใช้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ประการของการทำสารนิพนธ์ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 ของเล่มสารนิพนธ์นี้ บรรดาตัวแปรที่ปรากฏในตอนนี้อย่างส่วนใหญ่ได้มาจากการนำเอาตัวแปรของตอนที่ 3 ถึงตอนที่ 8 มาแจกแจงและเรียบเรียงใหม่ และจะมีตัวแปรใหม่ ๆ บางตัวเพิ่มขึ้น เพื่อตอบคำถามที่เพิ่มขึ้นของตอนที่ 9 พร้อมกันนี้ได้แสดงลักษณะของค่าของตัวแปร เพื่อความสะดวกแก่การเก็บข้อมูลและเขียนสรุปผล

วัตถุประสงค์ประการที่ 1 เพื่อทราบว่างกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บรรลุเป้าหมาย 5 ข้อเพียงใด อันได้แก่

1.1 การเกิดกองทุน

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. การมีกองทุนหมู่บ้าน	- มีกองทุนอยู่ก่อนแล้วก็กองทุน
	- มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากเงินกองทุน 1 ล้าน
	- รวมเงิน 1 ล้านบาทสมทบกับกองทุนหนึ่งกองทุนใด
2. การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน	- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน
	- มีบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้
3. ทศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน	- มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน
	- มีกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพและรายได้
4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน	- มีการพัฒนาอาชีพ
	- มีการสร้างงาน
	- มีสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน

5. แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอด - มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน
ของกองทุน - มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็น
สมาชิกกองทุน
6. ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุน - จำนวนสมาชิกกองทุน
หมู่บ้าน - จำนวนเงินออมและเงินทุน
- ยอดคงเหลือของกองทุน 1 ล้าน

1.2 การมีระบบบริหารกองทุน

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. คณะกรรมการบริหารกองทุน - มีคณะกรรมการบริหารกองทุน
- จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน
- มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน
2. ระเบียบการบริหารกองทุน - มีระเบียบบริหารกองทุน
- มีการร่วมกันสร้างตามระเบียบ
3. การดำเนินงานของคณะกรรมการ - มีการประชุมของคณะกรรมการ
บริหาร - มีการรับสมัครสมาชิก
- มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน
- มีการรับเงินฝาก
- มีการระดมทุนเงินฝาก
4. การตัดสินใจเงินกู้ - มีระเบียบการกู้และขอกู้
- มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย
- จำนวนผู้กู้ที่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
- จำนวนผู้กู้ที่ไม่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
- จำนวนผู้กู้ที่มีความพอใจกับการกู้เงิน
- จำนวนผู้กู้ที่ไม่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้
5. มีการจัดสรรผลประโยชน์ - จำนวนยอดกองทุนสะสมจาก 1 ล้านบาท
- จำนวนดอกเบี้ยที่ได้รับ
- มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

1.3 มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง - ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้
3. มีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งตนเอง	- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง
4. มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งตนเอง	- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ
5. มีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. มีการปฏิบัติในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	- มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุน - มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินกิจการของผู้

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมในที่นี้ หมายถึง ศักยภาพและแนวโน้มที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อหรือเป็นทาสทางเศรษฐกิจและสังคมแก่นายทุนหรือผู้ปองร้ายหรือภัยจากธรรมชาติที่อาจจะมีมาในอนาคต

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับกองทุนโดยรวม	- มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน มิใช่เงินที่รัฐบาลให้ยืม - มีความเข้าใจของสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองให้ได้ มิใช่รอรัฐบาลจัดการ - สมาชิกเห็นโอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกต้อง

2. ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้ดูแลแต่ละคน
- ผู้ดูแลแต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยไม่ถ่วงน้ำหนักจากแหล่งที่ดอกเบี้ยแพง
 - ผู้ดูแลแต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี
 - ผู้ดูแลแต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเองและมีตลาดที่แน่นอน

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. ศักยภาพเดิมของบริบทที่มีมากน้อยเพียงใด	- สภาพของป่า - สภาพของดิน - สภาพของหนองน้ำ - จำนวนประชากร - อาชีพครั้งแรกของประชากร - ถนน - ไฟฟ้า - ประปา
2. การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมา	- ศักยภาพในด้านต่าง ๆ
2.1 ทุนด้านการเงิน	- จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน - จำนวนกลุ่มต่าง ๆ และจำนวนเงิน
2.2 ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ	- จำนวนและลักษณะประชากร - การประกอบอาชีพ - สภาพของที่ดิน
2.3 ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี	- จำนวนวัด/มัสยิด/โบสถ์ - การใช้ภาษาพื้นบ้าน - มีโบราณสถาน-โบราณวัตถุ
2.4 ทุนทางปัญญา	- จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน - จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่าง ๆ - จำนวนนักเรียนในระดับต่าง ๆ - จำนวนภูมิปัญญาชาวบ้าน

3. มีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้กู้

3.1 การเกษตร

3.2 ค้าขาย

3.2 การบริการในชุมชน

3.3 อุตสาหกรรมในครัวเรือน

3.4 การลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ

วัตถุประสงค์ประการที่ 2 การทราบว่าปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน 1.1 – 1.5 ข้างต้น

2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน - มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนมีจำนวนมกน้อยเพียงใด
2. มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน - จำนวนกองทุนเดิมในหมู่บ้าน
- จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้าน
3. มีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน - จำนวนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน - จำนวนผู้ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งกองทุน
2. มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน - จำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจกู้เงิน
3. ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้า - จำนวนผู้ที่ไม่ยอมส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน

วัตถุประสงค์ประการที่ 3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

ตัวแปร

ลักษณะค่าของตัวแปร

1. มีเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในชุมชน - มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน
- มีองค์กรผู้ประกอบการอาชีพเสริมกัน

2. มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในชุมชน 3. มีองค์กรภายนอกชุมชนที่เชื่อมโยงกับองค์กรภายในชุมชน	- มีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต - มีการจัดตั้งองค์กรแหล่งความรู้ในชุมชน - มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ - มีการจำหน่ายหนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบลที่เชื่อมโยงกับตำบลอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ประการที่ 4 การค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
ความเข้มแข็งของชุมชน	- ลักษณะของตำบลตัวแปรใน บร. 2
1. มีความสามัคคี	1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
2. มีความซื่อสัตย์	2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์
3. ยกย่องคนทำดี	3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม	5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม
6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น	7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน
8. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร	8. ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน
9. การประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำโดยการประชุมหรือเสวนา
10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส	10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
12. มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก	12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชนในท้องถิ่นที่นักศึกษาได้รับผิดชอบ

ตัวแปร

ความเข้มแข็งของชุมชน

ลักษณะค่าของตัวแปร

- สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีกัน
- สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์สุจริต
- สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- สมาชิกในชุมชนยกย่องคนทำความดี
- สมาชิกในชุมชนมีโอกาสดหาความรู้เพิ่ม

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินโครงการ

ในสารนิพนธ์บทที่ 4 นี้จะเป็นผลของการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยรายงานข้อมูลที่ได้จากกรอบแนวคิดทฤษฎี ชิพป์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรายงานตอนที่ 1-5 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการทั้ง 4 ประการ ซึ่งมี 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการทดลองวิธีการใหม่ (ถ้ามี)

ตอนที่ 4 ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 5 ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ อันได้แก่

- 6.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อเพียงใด
- 6.2 เพื่อทราบว่ามีการป้อนปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้าง ที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน
- 6.3 เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้
- 6.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยจะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้น ตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า ดี-เลว ได้ ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจนควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูลและเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นปัญหาที่สะสมมาเป็นเวลานานหลายปีจากวิกฤตการณ์ทางการเงินปี 2540 ซึ่งเป็นปัญหานี้ก่อนมหาศาลของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงิน เข้าไปดำเนินการแทรกแซงสถาบันการเงิน ก่อนที่จะมีการตั้งปิดกิจการ 56 ไฟแนนซ์ และธนาคารพาณิชย์อีก 4 แห่ง จากความเสียหายดังกล่าวได้รับการชดเชยความเสียหายแล้วบางส่วน และความเสียหายที่ยังไม่ได้รับการชดเชยอีก 7.77 แสนล้านบาท หนี้ของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงินที่อาจจะต้องใช้เวลาร่วมกับกับชั่วกาลปี้แก้ไข เมื่อพิจารณาด้วยรายได้ที่จะเข้าชดเชยความเสียหายแล้วก็ยังห่างไกล เพราะมีรายได้เงินนำส่งที่ได้มาจากสถาบันการเงินสมทบ 0.4 % ของปริมาณเงินฝากต่อปี ซึ่งตกปีละ 20,000 กว่าล้านบาท ขณะที่ภาระหนี้เงินต้นก็ยังมีภาระหนี้อัตราดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายเพิ่มปีละ 40,000 ล้านบาท (ที่มา : หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 22 ฉบับที่ 1,711 วันที่ 7-10 กรกฎาคม 2545 หน้า 8)

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ประเทศไทยสามารถยกระดับรายได้ของประชาชนได้ดีพอสมควร โดยสามารถลดสัดส่วนคนจนลงได้จากร้อยละ 32.6 หรือ 17.9 ล้านคนในปี พ.ศ. 2531 เหลือเพียงร้อยละ 11.4 หรือ 6.8 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2539 แม้ว่าในปี พ.ศ. 2541 ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจจะทำให้สัดส่วนคนจนสูงขึ้นอีกเล็กน้อย คือร้อยละ 13.0 หรือ 8.0 ล้านคน แม้ว่าสัดส่วนคนจนที่กล่าวถึงข้างต้นจะมีจำนวนลดลงแต่ได้เกิดปัญหาทางด้านการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันขึ้น ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน (สรรเสรีวุธ วงศ์ชะอุ่ม 2543 : 14)

1.1.2 การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs)

โครงการชุปชีวิตธุรกิจไทยที่รัฐบาลทักษิณให้การสนับสนุนผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs) ขณะนี้การดำเนินของโครงการดังกล่าว ยังเป็นไปตามเป็นหมายที่กำหนดไว้โดยช่วยเหลือผู้ประกอบการ(SMEs) 2,729 รายแล้ว และอีกจำนวน 3,027 รายที่สมัครเข้าร่วมโครงการ กรมส่งเสริมฯได้ให้ทาง 6 สถาบันอิสระอาทิ สถาบันเพิ่มผลผลิตฯ สถาบันอาหาร สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สถาบันยานยนต์ ประเมินโรงงานอุตสาหกรรมที่สมัครเข้ามาว่ามีศักยภาพตรงกับเป้าหมายหรือไม่ ทั้งนี้ในจำนวน 2,729 ราย ได้มีการส่งผู้เชี่ยวชาญเข้าไปวิเคราะห์ปัญหาเชิงลึก ว่าแต่ละโรงงานนี้ควรจะแก้ปัญหในด้านใดบ้าง ปรากฏว่าสามารถช่วยแก้ปัญหาให้กับผู้ประกอบการได้แล้วถึง 1,087 ราย ซึ่งในจำนวนนี้ได้มีการทำสัญญาให้ผู้เชี่ยวชาญเข้าช่วย

เหลือแล้ว 807 ราย จากการสำรวจผู้ประกอบการของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ผู้ประกอบการ SMEs ทั่วประเทศมีถึง 854,064 ราย และในจำนวนดังกล่าว 90% เป็นภาคการผลิตของอุตสาหกรรมทั่วประเทศ และธุรกิจเหล่านี้ประสบปัญหาในเรื่องของการระดมเงินทุนด้วยตนเอง ทำให้รัฐบาลต้องเข้าไปสนับสนุนอย่างชัดเจนในเรื่องของการสนับสนุนด้านการเงิน ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการเร่งด่วนที่จะกระตุ้นบทบาทของ SMEs ให้ฟื้นตัวขึ้นสำหรับโครงการชুবชีวิตธุรกิจไทย ทางกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้ดูแลความคืบหน้าอยู่ตลอด โดยเป้าหมายของโครงการเน้นให้การช่วยเหลือในลักษณะของการจ้างที่ปรึกษาเข้าไปช่วยเหลือธุรกิจให้กับกลุ่ม SMEs มีความรู้ ความเข้าใจในการแก้ปัญหาภายในกิจการของตนเองให้ตรงจุดมากที่สุด โดยใช้งบประมาณปี 2545 จำนวน 2,000 บาท มีระยะเวลาของการดำเนินโครงการตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2544 – กันยายน 2545 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยผู้ประกอบการ 2,600 ราย เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งงบประมาณดังกล่าวนี้ได้รับการอนุมัติงบประมาณปี 2544 จำนวน 1,800 ล้านบาท แต่ใช้เงินในการดำเนินโครงการฯ 1,400 ล้านบาท อาจจะมีการขยายจำนวนผู้รับสมัครเพิ่ม หรือสนับสนุน SMEs ในด้านอื่นๆ (ที่มา : หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 1,711 วันที่ 7-10 กรกฎาคม 2545 หน้า 17)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

จากค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นในช่วง 2-3 เดือนที่ผ่านมาอยู่ที่ 43-44 บาท/ดอลลาร์สหรัฐ ในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมาแข็งค่าขึ้นมาอยู่ที่ 41 บาทกว่า/ดอลลาร์สหรัฐ ค่าเงินบาทที่แข็งขึ้นมีผลทำให้สินค้าออกของไทยมีราคาสูงกว่าคู่แข่ง มีผลถึงขีดความสามารถในการแข่งขันที่ลดลง จากในช่วง 5 เดือนแรกของปีนี้ การส่งออกของไทยยังอยู่ในสภาพที่ติดลบ ขณะที่สำนักพยากรณ์ต่างๆ ที่สถาปนาขึ้น ธนาคารแห่งประเทศไทย ทีดีอาร์ไอ รวมถึงกระทรวงพาณิชย์หน่วยงานที่ดูแลการส่งออกของประเทศโดยตรง ต่างตั้งความหวังว่าในช่วงครึ่งหลังของปีนี้จะการส่งออกของไทยจะกลับมาขยายตัวไหลรินดีขึ้น ค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นเมื่อเทียบกับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐมีผลให้กำไรของผู้ส่งออกลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตรและอาหารที่ไปรับคำสั่งซื้อล่วงหน้าจะได้รับผลกระทบอย่างมาก เพราะเมื่อนำเงินที่ขายสินค้าเป็นดอลลาร์มาแลกคืนเป็นเงินบาทจะมีรายได้ที่ลดลง ค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นดังกล่าวถือเป็นการซ้ำเติมผู้ประกอบการในกลุ่มสินค้าอาหาร ภายหลังจากที่ในช่วงต้นปีสินค้ากุ้งและไก่ของไทยถูกกีดกันจากสหภาพยุโรป โดยอ้างเรื่องสารตกค้างมีผลให้ผู้ซื้อลังเลและชะลอซื้อสินค้า ในเวลานี้การแก้ไขปัญหาาร่วมกันของภาครัฐและเอกชนก็ยังไม่ค่อยเป็นรูปธรรม (ที่มา : หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 22 ฉบับที่ 1,711 วันที่ 7-10 กรกฎาคม 2545 หน้า 14)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของประเทศเสื่อมโทรมลงไปมาก ซึ่งเห็นได้จากมลพิษทางน้ำและทางอากาศเป็นพิษ ป่าไม้ถูกทำลาย ทำให้เวลาฝนตกมีน้ำท่วมเกิดอุทกภัยขึ้น สัตว์ป่าสูญพันธุ์เนื่องจากไม่มีที่อยู่อาศัย ส่วนทางภาคใต้ของประเทศก็มีปัญหาเรื่องเหตุวาระเบิดก่อวินาศกรรมหรือวางแผนลอบโจมตีเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองรัฐบาล การแบ่งพวกเป็นฝักเป็นฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นชาวพุทธหรือมุสลิม และปัญหาเรื่องประเทศเพื่อนบ้านรุกรากทั้งในเขตน่านน้ำที่ทำการประการมง และเขตชายแดนของประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดความวุ่นวายไม่สงบสุขของประชาชนในประเทศ จากสภาพแวดล้อมของประเทศดังกล่าว รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยประกาศใช้กฎหมายต่าง ๆ และดำเนินนโยบายแทรกแซงเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

ความอ่อนแอหรือความล่มสลายในท้องถิ่นเป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากความยากจน ทำให้คนหนุ่มสาวในหมู่บ้านออกไปหางานทำ หรือไปศึกษาต่อต่างจังหวัดกันมากขึ้น และเป็นเวลานานพอที่จะทำให้คนหนุ่มสาวเหล่านั้นไม่ยอมกลับเข้ามาในหมู่บ้าน เนื่องจากประสบปัญหาเรื่องการดำรงชีพและการอยู่ร่วมกันในสังคมหมู่บ้านของตนเอง ดังนั้นจึงทำให้มีแต่คนแก่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นผลให้บางหมู่บ้านมีผู้นำที่ขาดความรู้ ความสามารถในการปกครองและบริหารชุมชน ประชาชนในหมู่บ้านขาดความสามัคคี การแตกแยกทางความคิด ความเชื่อและการร่วมมือกัน จึงทำให้การพัฒนาชุมชนขาดประสิทธิผลและศักยภาพ บางหมู่บ้านมีปัญหาเรื่องยาเสพติดมากก่อให้เกิดปัญหาอื่นตามมา และเป็นภาระทางสังคม

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ประชาชนในเมืองจะมีค่านิยมในการใช้สินค้าต่างประเทศ และมีการนำเข้าวัฒนธรรมของต่างประเทศมาใช้มากขึ้น ซึ่งเป็นยุคของวัตถุนิยม ต้องมีโทรศัพท์มือถือ มีมอเตอร์ไซด์ รถยนต์ เสื้อผ้าตามแฟชั่นนิยม ส่วนค่านิยมของชาวชนบทจะตรงข้ามกับประชาชนในเมือง กล่าวคือ จะใช้สินค้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน ส่วนในด้านของวัฒนธรรมประเพณีได้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทยที่ดีงามไว้

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

หมู่บ้านศิลาทองเดิมเป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้านพันดุง เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นก็ได้แยกก่อตั้งเป็นหมู่บ้านศิลาทอง เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2535 ภายในหมู่บ้านมีลำคลองผ่านในหมู่บ้าน และมีหินก้อนใหญ่อยู่ในลำคลองจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านศิลาทอง

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

เป็นหมู่บ้านที่มีผู้คนอาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่นเกิดการขยายตัวของประชากรในหมู่บ้านพันดุงเดิม ประชาชนส่วนใหญ่ทำเกษตร เลี้ยงสัตว์ ฯ

- สภาพทางภูมิศาสตร์หมู่บ้าน

มีหนองน้ำซึ่งเป็นแหล่งๆ มีทุ่งหญ้ามีลำคลองไหลผ่านหมู่บ้าน มีทุ่งนาอยู่รอบๆ หมู่บ้าน

- ลักษณะประชากร

หมู่บ้านศิลาทอง มีครัวเรือน 85 ครอบครั มีบ้าน 104 หลังคาเรือน จำนวนประชากร 514 คน เป็นชาย 244 คน หญิง 270 คน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำนวนลักษณะประชากร

ลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	244	47.4
- หญิง	270	52.5
2. อายุ		
1 วัน - 3 เดือน	17	3.30
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	46	8.94
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	56	10.89
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	46	8.94
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	49	9.53
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	193	37.54
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	41	7.97
ปี 1 วัน ขึ้นไป	66	12.84

ต่อ ตารางที่ 1

ลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ
3. จบการศึกษา		
ระดับประถมศึกษา	456	88.7
ระดับมัธยมศึกษา	50	9.72
ระดับอุดมศึกษา	8	1.55
4. อาชีพ		
การเกษตร	449	87.35
รับราชการ	15	2.91
รับจ้างในโรงงาน	20	3.89
ค้าขาย	10	1.94
5. รายได้ของแต่ละครอบครัว		
1,000 - 5,000 บาท	30	35.29
5,000 - 10,000 บาท	44	51.76
10,001 - 20,000 บาท	8	9.41
20,000 - 30,000 บาท	2	2.35
30,000 - 40,000 บาท	1	1.176
50,000 - 100,000 บาท	0	0

- แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านมีจำนวนมาก ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีน้ำใช้อย่างเพียงพอ
ดังกล่าวในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้จํานนตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดทั้งปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	5	-	√
บ่อน้ำบาดาล	3	√	-
สระน้ำ	3	-	√
คลอง	1	√	-
ห้วย	-	-	-
บึง	5	-	√
แม่น้ำ	-	-	-
ฝายกั้นน้ำ	-	-	-
เขื่อนกั้นน้ำ	-	-	-
ทะเล	-	-	-

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

หมู่บ้านศิลาทองส่วนใหญ่ทำการเกษตร ทำไร่มันสัมปะหลัง ทำนา เลี้ยงสัตว์ตามอาชีพดั้งเดิม และบางบ้านก็เริ่มมีการค้าขายโดยไปซื้อโครงไก่จากโรงงานแล้วนำไปขายในตลาดใน ตัวเมืองใหญ่ ทำให้เกิดอาชีพใหม่เพิ่มขึ้นประชาชนส่วนมากยังพอมีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีพของของตนเอง

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

ภายในหมู่บ้านไม่มีวัดจะอาศัยวัดบ้านพันดุงเก่าที่แยกออกมาเพราะว่าอยู่ติดกัน มีพระอยู่ 10 รูป เด็กวัด 2 คน ภาษาที่ใช้ก็เป็นภาษาไทยพื้นบ้าน(ภาษาโคราช) มีการทำบุญตามเทศกาลต่างๆ ของไทยเหมือนทุกหมู่บ้าน

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่นๆ

(1) ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพการเกษตรเช่น ปลูกมันสำปะหลัง ทำนา เลี้ยงวัวนม เลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด ขายของชำ ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ มีสาธารณูปโภคทั่วถึง

(2) วัฒนธรรมประเพณีที่เด่น

ประชาชนในหมู่บ้านเคารพนับถือผู้อาวุโส เช่น ในโอกาสวันสงกรานต์ก็จะมี ประเพณีรดน้ำคำหัว ขอพรผู้อาวุโส

(3) ลักษณะที่เป็นศักยภาพที่ดี

ประชาชนในหมู่บ้านมีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A (หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้)

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติของ รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการ พึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม การแก้ไขปัญหาและการเสริมสร้างศักยภาพทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนใน หมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งขีดความสามารถในกระบวนการจัดการระบบการบริหารจัดการเงิน กองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองตนเอง ซึ่งจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลพอสมควร เพราะว่ามี การประชาสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง

2) เงิน 1 ล้านบาท

กองทุนหมู่บ้านตั้งเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2544 ได้รับเงินโอนเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2544 ปัจจุบัน สถานะกองทุนปรากฏดังนี้

- จำนวนสมาชิกกองทุนทั้งหมด 100 คน
- ยอดเงินให้กู้รวม 828,499 บาท
- เงินออมและเงินทุนจากสมาชิกปัจจุบันมี 32,912.54 บาท

3) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน คือ เงินที่สมาชิกของกองทุนทำการกู้ยืมไปเพื่อประกอบ อาชีพได้นำมาชำระคืนแก่กองทุนเมื่อถึงกำหนดเวลาคืนเงิน

4) ผู้สมัครขอกู้ คือ ประชาชนในหมู่บ้าน ศีลาทอง ที่สมัครเป็นสมาชิกกองทุน หมู่บ้านแล้วเขียนคำร้องเพื่อขอกู้เงินจากกองทุน

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่าก่อนที่กองทุนหมู่บ้านจะปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกคณะกรรมการจะทำการตรวจสอบผู้กู้ว่ามีคุณสมบัติตรงกับระเบียบกองทุนหมู่บ้านตามที่กำหนดไว้หรือไม่ และพิจารณาเรื่องการเขียนโครงการเพื่อขอกู้เงินของผู้กู้ซึ่งคณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาเพื่อปล่อยเงินกู้

จุดเด่น

- จะให้กู้กับผู้กู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด
- คณะกรรมการร่วมกันสรรหาพิจารณาและคัดเลือกผู้กู้จากโครงการที่เสนอขอ

จุดด้อย

- จำนวนเงินที่ขอกู้ได้ไม่เท่ากันเพราะคณะกรรมการพิจารณาจากโครงการที่ขอกู้ และจากความสามารถในการชำระคืนเงินคืนของกองทุนทำให้สมาชิกในบางรายเกิดความไม่พึงพอใจ
- วิธีการคัดเลือกโครงการเพื่ออนุมัติยังไม่ชัดเจน อาจทำให้เกิดข้อกล่าวหาได้กับคณะกรรมการกองทุนที่ทำการพิจารณาอนุมัติ

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุนพบว่าคณะกรรมการมีการจัดทำบัญชีในรูปแบบที่เรียบง่ายสามารถเข้าใจได้ดี

จุดเด่น

- สมาชิกสามารถเข้าใจง่ายเมื่อได้ดูวิธีการทำบัญชี
- เป็นหลักฐานในการจ่ายเงินให้กับสมาชิกสามารถตรวจสอบได้

จุดด้อย

- การทำบัญชีไม่มีความรัดกุม ผู้ที่รับหน้าที่ทำบัญชีต้องสามารถอธิบายที่มาที่ไปของเงินได้
- ผู้ทำบัญชียังไม่เข้าใจในส่วนของบัญชีที่ทางคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดได้ เพราะยากแก่การเข้าใจของผู้ทำบัญชีเนื่องข้อจำกัดจากการศึกษาของผู้ทำบัญชีและความซับซ้อนในบางส่วนของบัญชี

3) การแนะนำวิธีทำธุรกิจหรือการประกอบอาชีพของผู้กู้ในหมู่บ้านนั้นขึ้นอยู่กับประเภทและลักษณะของโครงการที่ขอกู้ แต่ส่วนใหญ่ ผู้กู้จะทำโดยอาศัยความรู้เดิมซึ่งเป็นฐานที่ดีอยู่แล้ว

จุดเด่น

- ทำกันในครอบครัว สร้างเสริมความผูกพันกันในครอบครัว
- ค่าใช้จ่ายต่ำ
- เป็นการเสริมรายได้ให้กับครอบครัวจากการประกอบอาชีพหลัก
- ใช้ประสบการณ์เดิมที่ได้รับสืบทอดตามกันมาจากรพบุรุษ

จุดด้อย

- การทำธุรกิจของชาวบ้านจะเหมือนๆ กันทำให้ราคาคงต่ำเพราะของมีปริมาณมากเกินไปเกินความต้องการของตลาด

- ฝีมือยังไม่ดีเท่าคู่แข่งและเกิดการแข่งขันกันเอง
- กระบวนการในการผลิตยังไม่มีมาตรฐานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผลิตภัณฑ์

4) การช่วยหาตลาดผู้ประกอบการจะมีตลาดในแต่ละชุมชนนั้นๆ

จุดเด่น

- ทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักเกิดความต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้น
- ขายสินค้าได้ดีขึ้น
- เป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงของชุมชนให้เป็นที่รู้จักโดยอาศัยผลิตภัณฑ์

จุดด้อย

- ต้องอาศัยเวลาในการนานพอสมควรในการยอมรับของตลาด
- มาตรฐานของผลิตภัณฑ์ยังไม่เป็นที่ยอมรับของตลาดมากนัก

5) การรับชำระหนี้ของผู้กู้ ต้องชำระหนี้กับธนาคารซึ่งจะไม่ผ่านคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

จุดเด่น

- งานมีระบบ
- มีความปลอดภัย

จุดด้อย

- มีความล่าช้า

2.1.3 ผลการการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1) ผลโดยตรง พบว่ากองทุนหมู่บ้านได้อนุมัติเงินกู้ให้กับผู้กู้ทั้งหมด จำนวน 65 รายเป็นเงิน 828,499 บาท

จุดเด่น

- ในการอนุมัติเงินกู้ให้กับผู้กู้ทั้ง 65 ราย เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับผู้ทำให้เงิน 1 ล้านบาทที่ได้ปล่อยกู้ไป เป็นเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและเกิดรายได้กับกองทุน มีดอกเบี้ยจากการกู้ยืมกลับมาเป็นทุนสะสมของกองทุนทำให้กองทุนเกิดความเข้มแข็งและสามารถที่จะขยายหรือเพิ่มในเงินกองทุนให้มากขึ้น

- มีการปรับเปลี่ยนกิจการหรือโครงการที่ขอกู้เมื่อจำนวนที่ได้รับอนุมัติไม่เพียงพอ ซึ่งเกิดจากการรู้จักคิดปรับเปลี่ยนตามสภาวะการณ์จากสิ่งที่เป็นอยู่เพื่อให้เกิดการสร้างงาน และรายได้

จุดด้อย

- จากการมีผู้กู้ในจำนวน 65 รายนั้นและได้รับอนุมัติทุกรายแต่ลักษณะการประกอบกิจการหรือโครงการของผู้กู้ไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของการขอกู้ตามโครงการได้จริงทุกราย เนื่องจากเมื่อกู้ไปแล้วพบว่าจำนวนเงินไม่เพียงพอต่อการทำกิจการจึงต้องเปลี่ยนไปดำเนินกิจการอย่างอื่นทำให้ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้

- มีการนำเงินกู้ที่ได้ไปใช้จ่ายอย่างอื่นหมด เช่น ชำระหนี้ ชื่อของใช้อื่นแทนการนำไปดำเนินการตามโครงการ

2) ผลกระทบทางตรง พบว่ามีสมาชิกที่กู้ได้จำนวน 65 ราย และกองทุนหมู่บ้านมีทุนสะสมของหมู่บ้านทั้งสิ้น 32,912.54 บาท จากการที่สมาชิกส่งเสริมออมทรัพย์เป็นประจำทุกเดือนและจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้กู้พบว่า ผู้กุนำเงินที่กู้ไปดำเนินการตามปกติและนำไปขยายกิจการของตนเองในบางราย แต่ในบางรายนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้ทำการขอกู้

3) ผลกระทบทางอ้อม พบว่าการทำงานของคณะกรรมการไม่ค่อยมีความร่วมมือและความสามัคคีกันในหมู่คณะ ทำให้กองทุนหมู่บ้านไม่มีศักยภาพและเข้มแข็งพอสมควรภายในท้องถิ่นไม่มีเครือข่ายการเรียนรู้เท่าที่ควร การสร้างเครื่องมือที่ใช้ต่อรองทางการตลาดของผู้กู้ยังเป็นไปไม่ได้เนื่องจากไม่มีการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมของผู้กู้ และระบบเศรษฐกิจในหมู่บ้านอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำคือ มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 15,000 บาท/ปี ต่อครอบครัว แต่ก็ยังถือว่ากลุ่มผู้กู้เงินสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ เพราะอาชีพหลักที่ทำอยู่เดิมนั้นสามารถพอ

ที่จะจนเจือกรอบครัวได้อยู่แล้ว และประกอบกันประชาชนดำรงชีพอยู่อย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ่มเฟือย จึงทำให้ประชาชนสามารถดำรงชีพอยู่ได้

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

2.2.3 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

ประสบการณ์ในการดำเนินงานของผู้พบว่า ผู้ส่วนใหญ่ได้นำประสบการณ์ของตนเองมาประกอบในการดำเนินการหรือกิจการของตน

จุดเด่น

- ผู้ส่วนใหญ่ที่กู้เงินไปประกอบกิจการแล้วมีทั้งที่ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดีในการดำเนินงานของตนเอง เช่น การทำการเลี้ยงสัตว์ผู้ได้มีการเตรียมสถานที่ การคัดเลือกสายพันธุ์ และวัตถุดิบที่ใช้เป็นอาหารในการเลี้ยงให้เหมาะกับขนาดและอายุของสัตว์ รวมทั้งดูความต้องการของตลาดเป็นต้น ซึ่งเป็นการนำเอาประสบการณ์ในการเลี้ยงดูของตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์

จุดด้อย

- การดำเนินงานของผู้ถึงแม้จะใช้ประสบการณ์ที่มีเกี่ยวกับอาชีพนั้นๆ อยู่แล้วแต่ยังไม่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างถูกวิธี ยังขาดการปรับปรุงบางอย่าง เช่น การเลี้ยงสัตว์อย่างปล่อยปะละเลย ให้สัตว์หากินเองตามธรรมชาติ และเลี้ยงอย่างไม่ค่อยจะถูกสุขลักษณะ

- อาชีพหลักของผู้จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มผู้ร้อยละ 90 ประกอบอาชีพการเกษตร และร้อยละ 10 ประกอบอาชีพค้าขายและอื่นๆ

- หนี้สินของผู้จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มผู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านพบว่าผู้ร้อยละ 50 เป็นหนี้สินกับสถาบันการเงินของรัฐและร้อยละ 20 เป็นหนี้รายวันซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูง

2.2.4 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนที่ได้จากการกู้กองทุน จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มผู้ที่ได้รับเงินมาแล้วนำไปประกอบกิจการต่างๆ ตามโครงการของผู้ เช่น นำไปซื้อพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช หรือ การค้าขายเป็นต้น

จุดด้อย

- ผู้ที่ได้เงินมาแล้วแต่ไม่มีเงินทุนสะสมของตนเองหรือมีแต่น้อยมากทำให้ต้องรอเงินกู้เพียงอย่างเดียวเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ และเงินที่ให้ผู้ตามระเบียบรายละไม่เกิน 20,000 บาท ถ้าเกินก็ต้องพิจารณากันยุ่งยากทำให้กลุ่มผู้ที่มีเงินจากการกู้ไม่พอในการลงทุนประกอบอาชีพ

2) สถานที่และวัตถุดิบในการประกอบกิจการของผู้พบว่ากลุ่มผู้ผู้ด้านการเกษตรมีสถานที่ในการประกอบอาชีพทุกรายแต่วัตถุดิบในการดำเนินงานต้องซื้อทุกชนิดทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น ส่วนผู้ผู้ด้านการค้าขายร้อยละ 15 ขายของชำ

3) กำลังทำงานพบว่ากลุ่มผู้ผู้ด้านเกษตรร้อยละ 79 ขาดแคลนกำลังคนในการทำงานต้องจ้างคนงานในการประกอบอาชีพทั้งการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยว ส่วนการเลี้ยงสัตว์นั้นสามารถที่จะดูแลเองได้ กลุ่มค้าขายอื่นๆ เป็นการใช้เพียงผู้ประกอบการคนเดียวในการค้าขายไม่มีการจ้างงานในกิจการกลุ่มนี้

4) เทคนิคการทำงานพบว่ากลุ่มผู้ผู้เงินจากกองทุนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการที่ตนเองเสนอในโครงการขอผู้ทุกราย แต่ยังขาดเทคนิคและวิธีการในการทำงาน จึงยังต้องการคำแนะนำ คำเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกมาก

2.2.5 ผลการประเมินกระบวนการของระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้ผู้แต่ละรายพบว่าผู้ผู้ที่มีวิธีในการประกอบกิจการโดยการอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ทำนาต้องอาศัยน้ำฝนและจะทำตามฤดูกาลซึ่งได้มีการใช้เทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ด้วย เช่น ใช้เครื่องมือเกี่ยวข้าวแทนแรงงาน เป็นต้น

จุดด้อย

- การทำกิจการข้างต้นนี้ต้องรอฤดูกาลก่อนไม่เช่นนั้นจะทำได้ไม่และการใช้เครื่องจักรถ้าใช้ไม่ถูกวิธีจะส่งผลเสียแก่ผลผลิตได้ เช่น อาจเกี่ยวเกี่ยวข้าวได้ไม่ดีเท่าแรงงานคน

2) การหาตลาดที่ดีของผู้ผู้เนื่องจากผู้ผู้แต่ละรายมีการประกอบอาชีพที่ไม่แตกต่างกันนัก ส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพการเกษตร ในเรื่องการตลาดก็จะเป็นลักษณะของตลาดเดิมๆ ซึ่งมีการซื้อขายกันอยู่ก่อนแล้ว ผู้ผู้ไม่มีการดำเนินการหาตลาดใหม่ๆ เข้ามาเสริม

จุดด้อย

- การหาวัตถุดิบที่ดีเพื่อมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของผู้ผู้ค่อยข้างจะหายากเนื่องจากราคาในการซื้อหาแพง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นตามค่าของวัตถุดิบที่นำมาใช้ด้วย

3) การหาวัตถุดิบที่ดี เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบอาชีพทุกรายต้องการมากที่สุดเพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้สินค้าได้ราคาตามความต้องการของตนเอง

จุดด้อย

- การหาวัตถุดิบที่ดี แต่ราคาในการซื้อต้องแพงตามค่าของวัตถุดิบด้วย

4) การทำบัญชี โดยทั่วไปผู้กู้เงินจะไม่ค่อยทำบัญชีรายรับรายจ่ายถึงแม้จะทำก็ทำในรูปแบบง่ายๆ ไม่ยุ่งยากทำตามความรู้ความเข้าใจของตนเอง

จุดด้อย

- บางครั้งการทำบัญชีแบบชาวบ้านนั้นจะลงข้อมูลที่ไม่ค่อยละเอียดเท่าที่ควรนัก เพราะว่ารายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ นั้นจะไม่ค่อยลงกันทำให้ข้อมูลอาจผิดพลาดได้ง่าย

5) การวิเคราะห์ประเมิน จะเห็นได้ว่าการประเมินกระบวนการของระบบ B นั้น มีวิธีดำเนินการกิจการของตนเองโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วในการประกอบอาชีพแต่อาจอาศัยเทคโนโลยีบางอย่างในการทำกิจกรรมซึ่งได้ช่วยส่งเสริมให้มีผลผลิตและความรวดเร็วในการผลิตสินค้ามากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อครอบครัวและเศรษฐกิจของชุมชนในอนาคต

2.2.6 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

2.2.6.1 ผลโดยตรง

- ของผลผลิต จะเป็นในเรื่องของรายได้ของผู้ประกอบกิจการซึ่งรายได้ส่วนใหญ่จะได้ในจำนวนที่เป็นเงินก้อนในช่วงระยะเวลาที่คืนทุน อาจจะใช้ระยะเวลา 6-7 เดือน หรือว่าเป็นปี ซึ่งรายได้แต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับประกอบการอาชีพ มีพื้นที่หรือมีจำนวนผลผลิตมากน้อยเพียงใด แต่จะอยู่ในช่วง 10,000 – 20,000 บาท/ปี

จุดด้อย

- จะเห็นได้ว่าระยะในการได้ผลกำไรเป็นในรูปแบบของค่าตอบแทนนั้นจะใช้ระยะเวลาพอสมควร และจะได้เพียง 1 ครั้งต่อปี ถ้าในระยะที่รอไม่หาอาชีพเสริมก็จะมีรายได้จากอาชีพหลักเพียงอย่างเดียว

- ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ ส่วนใหญ่ผู้กู้เงินของบ้านจะได้ผลตอบแทนเป็นในรูปแบบของค่าจ้าง ค่าตอบแทนมากกว่าสิ่งของ

2.2.6.2 ผลกระทบโดยตรงผู้กู้ได้ขยายกิจการ ในจำนวนผู้กู้ทั้ง 65 ราย นั้น ส่วนมากผู้กู้จะนำเงินกู้ไปเพิ่มทุนในการผลิตมากกว่าการขยายกิจการเพราะเนื่องจากวงเงินที่ให้กุน้อย

2.2.6.3 ผลกระทบทางอ้อม พบว่ากลุ่มผู้กู้ไม่มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ยังไม่มีหรือนำภูมิปัญญาในท้องถิ่น ของตนเองมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ ขาดความเข้าใจในเรื่องของเศรษฐกิจแบบพอเพียงต้องการผลกำไรมากโดยไม่คำนึง

ถึงต้นทุนที่สูงตามไปด้วยเป็นผลทำให้กิจการของตนเองไม่สามารถคงอยู่ได้ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำและจากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านพบว่าไม่มีการกลับคืนถิ่นของประชากร กลุ่มคนที่ทำงานอยู่ต่างถิ่นเมื่อกลับมาได้เงินแล้วก็กลับไปดำเนินกิจการที่เดิม

3. ผลการประมวลผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพทางการเกษตรจำนวน 65 รายสรุปได้ดังนี้

- 1 ขาดการนำเข้าปัจจัยที่ดีตามตัวชี้วัด
- 2 ขาดกระบวนการที่ดีในการประกอบอาชีพตามตัวชี้วัด
- 3 ขาดผลผลิตที่ดีทั้งด้านคุณภาพและปริมาณตามตัวชี้วัด

- การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

ก. การเกิดกองทุนพบว่าราษฎรในหมู่บ้านรวมทั้งผู้นำของหมู่บ้านให้ความสนใจนโยบายของรัฐบาลและมีความต้องการอยากให้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นเพราะในหมู่บ้านก็ได้มีกลุ่มองค์กรอยู่ก่อนแล้วจึงประสานความร่วมมือกันทั้ง กำนัน แพทย์ประจำตำบล และพัฒนาการอำเภอ รวมถึงศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน ได้มาให้ความรู้และคำแนะนำในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจนประสบความสำเร็จในปัจจุบัน

ข. ระบบการบริหารกองทุนพบว่า กองทุนหมู่บ้าน ได้มีการวางระบบโครงสร้างของกองทุนในการจัดการบริหารมีการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการครบทั้ง 15 คน มีการแบ่งหน้าที่ของคณะกรรมการและมีการประชุมคณะกรรมการเป็นประจำการเปิดรับสมาชิก การจัดทำบัญชีและการให้เงินกู้ตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน มีการจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนอย่างยุติธรรม

ค. การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองพบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองโดยใช้เศรษฐกิจแบบพอเพียง และได้ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ในการประกอบอาชีพ ให้กับครอบครัวและชุมชน

ง. การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจพบว่าคณะกรรมการมีการชี้แนะให้ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนว่าเป็นของสมาชิกทุกคน ให้ช่วยกันรักษาสามารถจัดการบริหารกันเองได้ ส่วนกลุ่มผู้กู้ยังขาดแนวความคิดในการประกอบอาชีพ และยังมีบางส่วนยังคงเป็นทาสเงินกู้ยืมทุนอยู่เนื่องจากมีระบบการกู้ที่ง่ายกว่า

จ. การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่าภายในหมู่บ้านยังมีสภาพแวดล้อมที่ดีเหมาะแก่การทำเกษตรจำนวนของประชากรเหมาะกับสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านมีกลุ่มต่างๆ ตั้งขึ้นก่อนแล้ว ภายในหมู่บ้านไม่มีโรงเรียนจะมีแค่สำนักสงฆ์ที่ชาวบ้านช่วยกันสร้างขึ้นใหม่ แต่ก็สามารถเดินทางไปเรียนถึงแม้ว่าจะไม่ค่อยสะดวกนักในบางรายเพราะถนนหนทางลำบากเพราะอยู่ไกลจากโรงเรียนโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน กลุ่มผู้กู้เงินกองทุนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรการดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามฤดูกาล

4 ปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

4.1 ปัจจัยด้านบวก

1. การมีกลุ่มองค์กรต่างๆ อยู่ก่อนแล้ว
2. มีเงินทุนสะสมของหมู่บ้าน
3. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนของสมาชิกในหมู่บ้าน

4.2 ปัจจัยด้านลบ

1. การทำงานของคณะกรรมการบางส่วนขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่
2. สมาชิกบางส่วนไม่ค่อยพอใจการตัดสินใจของคณะกรรมการ

4.3 ความเข้มแข็งของชุมชน

- ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านโดยการสุ่ม 50 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน ได้ 42 ครัวเรือนใน 85 ครัวเรือน

ตารางที่ 3 จำนวนร้อยละของความเข้มแข็งจำแนกตามลักษณะของตัวแปร

ลักษณะความเข้มแข็งของชุมชน	ลักษณะค่าตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1. มีความสามัคคี	มาก	10	23.81
	ปานกลาง	12	28.75
	น้อย	20	47.62
2. มีความซื่อสัตย์	มาก	15	35.71
	ปานกลาง	22	52.38
	น้อย	5	11.90
3. ยกย่องคนทำดี	มาก	9	21.43
	ปานกลาง	10	23.91
	น้อย	23	54.76
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	มาก	11	26.19
	ปานกลาง	17	40.48
	น้อย	14	33.33
5. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา	มาก	28	66.67
	ปานกลาง	14	33.33
	น้อย	-	-

จากตาราง ความเข้มแข็งของชุมชนจะเห็นว่า

จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 42 ครอบครัวมีความเห็นว่าสมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีน้อยซึ่งคิดเป็นร้อยละได้ 47.62 ของการสุ่มตัวอย่าง

ความซื่อสัตย์ สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ปานกลาง ซึ่งคิดเป็นร้อยละได้ 52.38 ของการสุ่มตัวอย่าง

ยกย่องคนทำดี จะเห็นได้ว่าชุมชนมีการยกย่องคนทำดีอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละได้ 54.76 ของการสุ่มตัวอย่าง

การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ในระดับปานกลางซึ่งคิดเป็นร้อยละได้ 40.48 ของการสุ่มตัวอย่าง

ชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็น ชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นกันมากเมื่อคิดเป็นร้อยละได้ 66.67 ของการสุ่มตัวอย่าง

ซึ่งเมื่อดูจากตารางจะเห็นได้ว่าสมาชิกในชุมชนบ้านมีความเข้มแข็งในระดับปานกลาง ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่สามารถรวมตัวกันเพื่อประกอบกิจการกันได้

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การติดตามประเมินผล โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านสีลาทอง หมู่ที่ 10 ตำบลพันดุง อำเภอนามน จ.น่าน) สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านสีลาทอง หมู่ 10 ตำบลพันดุง อำเภอนามน จ.น่าน
2. เพื่อศึกษาว่าในท้องถิ่นสามารถจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีความยั่งยืน โดยเงินกองทุน 1 ล้านบาท ยังคงอยู่
3. เพื่อศึกษาว่าในหมู่บ้านและชุมชนมีความเข้มแข็ง สามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ร่วมมือ ร่วมใจ ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุด
4. เพื่อศึกษาถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพของตนเอง และสร้างรายได้ของชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2. วิธีการดำเนินการ

ผู้ทำวิจัยได้ดำเนินการประเมินโดยใช้ประยุกต์รูปแบบการประเมินแบบ ชิฟฟ์ (CIPP) ของ Stufflebeam มาใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ โดยกำหนดตัวชี้วัดขององค์ประกอบการประเมินสถานะแวดล้อม (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) ทั้งในระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล กลุ่มเป้าหมายเป็นประชากรในหมู่บ้านที่ผู้ทำวิจัยเก็บข้อมูล คือกองทุนหมู่บ้านสีลาทอง หมู่ที่ 10 ตำบลพันดุง อำเภอนามน จ.น่าน ประกอบด้วยคณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ทั้งที่ได้รับอนุมัติให้กู้ และสมาชิก ทั่วไป ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ ตลอดจน ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง

3. ผลการดำเนินงาน

ผู้ทำวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดต่างๆ โดยใช้แบบรายงานบริบท (บร. 1 – บร. 12) ในการสัมภาษณ์เพิ่มเติม การศึกษาเอกสาร และการจัดประชุมเวทีชาวบ้าน และระดับตำบล แล้วนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมทั้งหมดแล้วนำมาวิเคราะห์ อาศัยใช้หลักสถิติและไม่ใช้หลักสถิติ

การติดตามการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านสีลาทอง หมู่ที่ 10 ตำบลพันดุง อำเภอนามน จ.น่าน ได้ผลสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1

1. สรุป อภิปรายผล

1. การบรรลุเป้าหมาย วัดดูประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านสีลาทอง บรรลุเป้าหมายทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

วัดดูประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิก กองทุนหมู่บ้านสีลาทอง เกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน และมีแนวโน้มที่ชาวบ้านจะมีส่วนร่วมมากขึ้น เมื่อมีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับกองทุน หมู่บ้าน

วัดดูประสงค์ข้อ 2 การมีระบบบริหารกองทุน การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านสีลาทอง ได้จัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุน โดยการให้ชาวบ้านในหมู่บ้านออกเสียงโหวตในการเลือกคณะกรรมการกองทุน และคณะกรรมการกองทุนได้มีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้อง และลงตัว ตามคุณสมบัติของคณะกรรมการแต่ละคน

วัดดูประสงค์ข้อ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านสีลาทอง ได้เปิดโอกาสให้คนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่สามารถถึงขั้นถึงตนเองได้ทั้งหมด เพราะยังต้องอาศัยความร่วมมือ งบประมาณ ในการจัดประชุมทุกครั้ง จากชาวบ้านในหมู่บ้าน หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องภายนอกอยู่

วัดดูประสงค์ข้อ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคม ประชาชนในหมู่บ้านสีลาทองมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ในการประกอบอาชีพภายในหมู่บ้านกัน เช่น กลุ่มค้าขาย เป็นต้น

วัดดูประสงค์ข้อ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ประชาชนในหมู่บ้านสีลาทองมีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ ความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ สามารถแยกได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านบวก ได้แก่

- 2.1.1 ประสบการณ์ของคนในหมู่บ้านที่ประสบความล้มเหลวในการประกอบอาชีพ มาก่อน จึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้แก่คนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และยังมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก
- 2.1.2 การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนของผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน และชาวบ้านในหมู่บ้าน

2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 2.2.1 คนในหมู่บ้านยังมีสภาพการเป็นลูกหนี้ของธนาคาร และนายทุน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตในระยะเวลาอันสั้น
- 2.2.2 มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน สาเหตุของการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุนอาจมาจากไม่มีคำตอบแทนในการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุน หรือเป็นคณะกรรมการกองทุนแล้วไม่ได้คำตอบแทนอะไรเลย หรือหาบุคคลที่จะเข้ามาช่วยงานในด้านนี้ไม่ได้

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายความรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้ทำวิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบอาชีพค้าขาย กลุ่มเกษตรกร กลุ่มบริการ องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการ ตลอดจนสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกหมู่บ้าน

การมีเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วยผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน ในการจัดเป็นกลุ่มองค์กรย่อยในหมู่บ้าน ด้านองค์กรแหล่งความรู้ ที่เสริมการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตในหมู่บ้านนั้น มีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพในหมู่บ้าน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ และยังมีองค์กรภายนอกหมู่บ้านที่เชื่อมโยงกับองค์กรภายในหมู่บ้านอีกด้วย ซึ่งเป็นโครงการจัดตั้งหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ให้กับทางหมู่บ้านและตำบล

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

ชาวบ้านในหมู่บ้านทุกคนต่างรู้หน้าที่ของตนเอง สมาชิกในหมู่บ้านมีความสามัคคีกันมาก โดยวัดจากการเข้าร่วมงานพิธีทางศาสนาในวันสำคัญ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นส่วนใหญ่ โดยดูได้จากในช่วงฤดูเก็บผลผลิตในหมู่บ้าน ส่วนเรื่องของความซื่อสัตย์และการให้ความยกย่องคนทำความดีในหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง หากสมาชิกในหมู่บ้านมีโอกาสได้ศึกษาเพิ่มเติม เพราะขาด งบประมาณ ค่าใช้จ่ายในการหาความรู้เพิ่มเติมของสมาชิกในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่สมาชิกในหมู่บ้านจะมีอาชีพหรือมีงานทำกันเกือบทุกคนที่สามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ ความรักความปรองดองในครอบครัว ส่วนใหญ่คนในหมู่บ้านจะมีมาก เพราะครอบครัวอยู่กันในระบบเครือญาติ การรวมตัวจัดตั้งกลุ่มในหมู่บ้านจะมีอยู่และมีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันอยู่เสมอ มีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา และคนพิการอยู่เสมอ โดยได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐด้วย

5. ผลโดยตรง และผลกระทบต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับกองทุนในอนาคต มีดังนี้

5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) กับกองทุนหมู่บ้าน เมื่อเวลาผ่านไประยะเวลาหนึ่ง สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการ สามารถก่อให้เกิดรายได้ และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้น และดอกเบี้ย ทำให้กองทุนเติบโตขึ้น และสมาชิกที่กู้เงินไปไม่สามารถนำเงินมาส่งคืน พร้อมทั้งต้น และดอกเบี้ย ก็จะทำให้กองทุนไม่สามารถเติบโตหรือหยุดอยู่กับที่

5.2 ผลกระทบโดยอ้อม (Direct Impact) สำหรับสมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการ สามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้ และยังเพิ่มรายได้ในการประกอบอาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจในบ้านได้มากกว่าเดิม

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ของสมาชิกที่กู้เงินไปประกอบอาชีพ แล้วประสบความสำเร็จ ก็จะทำให้วิถีชีวิตสมาชิกคนนั้นเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ตอนที่ 2

ข้อเสนอแนะ

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านคิลาทอง

- 2.1.1 กฎระเบียบในการค้าประกัน หรือหลักทรัพย์ค้ำประกันกับสมาชิกผู้กู้ สมาชิกบางคนไม่สามารถหาหลักทรัพย์ค้ำประกันได้ ในวงเงินที่ต้องการ ได้ควรปรับให้เข้ากัน ทั้งคณะกรรมการและสมาชิก

2.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

- 2.2.1 การจัดการด้านเอกสารไม่เป็นระเบียบ ควรจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อที่หยิบจับได้สะดวก

2.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

- 2.3.1 ควรมีการจัดแนะนำอาชีพเสริมให้กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในศาลา ประชาคมหมู่บ้านเดือนละครั้งก็ได้
- 2.3.2 ควรมีการปรับโครงสร้างของการประกอบอาชีพของประชาชน ในปัจจุบัน ประชาชนทำการเกษตรตามระบบของนายทุน ทำให้เกิดการเสี่ยงต่อการขาดทุน เพราะต้นทุนในการผลิตเพิ่มขึ้น ควรมีการอบรมชาวบ้าน ให้ทำการเกษตรแบบดั้งเดิมโดยไม่ต้องใช้เงินลงทุนมากและยังเป็นที่ต้องการของตลาดด้วย

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป หรือเพิ่มเติม

- 2.4.1 ควรมีการค้นคว้าวิจัยต่อไป เพราะระยะเวลาในการศึกษาการทำวิจัยที่จะได้ผลจริงๆ เป็นผลที่น่าพอใจแก่ทุกคนควรมีการค้นคว้าต่อไปจนสัมฤทธิ์ผล
- 2.4.2 ควรมีการอบรมชาวบ้านในเรื่องการบริหารการจัดการ เกี่ยวกับการบริหารเงินที่กู้ไปให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545). ชุดวิชาการประเมินเพื่อการศึกษา.ชุด
การเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา, (2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. ชุดการเรียนรู้
ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ,

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545). ชุดสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วย
ตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
มนตรี.

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หมู่ที่ 10 ตำบลพันดุง อำเภอขามทะเลสอ
จังหวัดนครราชสีมา

มติชนรายวัน. วันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2545

<http://infion.netfirms.com/45013.htm>